

TAALTAART

Het Nederlands in vier smaken

TAALTAART

Het Nederlands in vier smaken

Roland de Bonth
Frank Landsbergen
Veronique De Tier
Boukje Verheij
Vivien Waszink

/instituut voor de Nederlandse taal/

SCRIPTUM

Copyright 2025 © /instituut voor de Nederlandse taal/

AUTEURS Roland de Bonth (Terug in de taal), Frank Landsbergen m.m.v.
Milou Andree (Grammaticasafari), Veronique De Tier (Uit de streek),
Boukje Verheij & Vivien Waszink (Nieuw in de taal).

COÖRDINATIE & REDACTIE Laura van Eerten

VORMGEVING BINNENWERK & OMSLAG www.igraph.be

Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd in enige vorm of
op enige wijze zonder schriftelijke toestemming, met uitzondering van
korte citaten als onderdeel van kritieken en boekbesprekingen.

ISBN 978 94 6319 311 5

NUR 620

ivdnt.org

scriptum.nl

Inhoud

Het Nederlands in vier smaken	9

Nieuw in de taal

Een taalkussentje als tekstverzachter	13
Aubergines en boomerduimpjes: val niet in de emojikloof	14
Contactgestoord in de zelfscansamenleving	16
Ik had je al gedoeid!	17
Hemterrumperen: zijn mannoloog onderbreken	18
Een sociaal tafellaken zorgt voor offline verbinding	20
Zonnepaneelschaamte: van 'groen' bezig naar profiteur	21
Eclipsmania: allemaal op schaduwjacht	22
Cluttercore: more is more	23
Tijgerprints, kitscherige lampjes en engelenplafonds: welkom in de hysterische horeca	25
Verpannenkoekisering: plat vermaak in het bos	27
De klad in het voetbal door verblattering	28
Gymtimidatie: als het zweet je uitbreekt in de sportschool	29
Voor wie zich graag dik maakt: het chubbyfilter	31
Onmiddellijke resultaten van AI met promptografie	33
Stikstofmasker: een dodelijk mom	34
Flitse flitsbezorging stemt bezorgd	35
Flitsend snel op de bon met de flexflitser	36
De vinkjes zijn niet van de lucht	38
Wittekaasdiplomatie: de helende werking van halloumi	39

Grenstsaar in de huidige tsarentijd	40
Kwetsbare ouderen wegdenken: dorhoutdenken	42
Een dag om 'rouwwerk' te doen: de verwerkdag	43
Magdag: een dag zonder 'gemoet'	44
Didotrek zorgt voor kamelenweek	46
Vergisduikers op afgelaste nieuwjaarsduik	47
Twijfelmoed: onverschrokken twijfelen	48
Knaagdierknap: beestachtig aantrekkelijk	49
Ghostlighting: geghost worden is mooi je eigen schuld	51
Zuinigheid ten koste van de consument: beknibbelflatie	52
In de statiegeldwinkel krijg je geld toe	53
Nee tegen 'essay'? Weer een gate!	54
Leeswee, lonkboeken en schaamstapels	56
De laatste in de vrouwenlijn: de laatstelijner	58
Tradwives en femcels in de womanosphere	59
Vrouwen respectloos gerangschikt in grietenpresentatie	60
De intellectuele papkindjes van de voorkauwgeneratie	62
Onderwerperigheid in tijden van therapietaal	63
Popzomer domineert popzomer	65
Nooitstalgie: terugwensdenken naar een utopisch verleden	66

Grammaticasafari

De klemtoonshuffle	71
Een Wout Weghorst	72
Waar mogen die slingers?	73
Ja, uh, hoe vaak zeg je dat?	75
Kunnen kan een hoop	77
Krijg toch allemaal de k****	78
Mekl, de witte tongbreker	80
Achter in de zin chillen	81
Er was er es een woordje	83
Richting nieuwe voorzetsels	84

Praten met principes	85
Clusterende consonanten en botsende klinkers	87
De genitief: lang niet zo oubollig als je denkt	88
Zeg dat je niet hoeft te gaan, schat!	89
Echte instinkers, die marginale klinkers	90
Dubbele infinitieven: dit heb je altijd al willen weten	91
Een ei is geen ij	93
Het verduidelijkend(e) gesprek	94
De wondere wereld van de driewieler	97
Wat een zinnen!	98

Uit de streek

Enkbiegels en eekkatten: de notenkrakende boombewoners	103
Op marote langs de breeveertien	105
Gedoopt met zoete kakkeboontjes en kindjeskak	107
De tuut: een kunstmatig zoethoudertje	108
De tabbaard van Sinterklaas: tijd om naar bed te gaan?	110
Twee akertjes water halen, twee keteltjes pompen	111
Foetelende kinderen broddelen ook!	113
Nieuwe bezems steperen het best	115
Strontjes in je oog?	116
Getengeld door een broeinetel	119
Thee van heulenteer	120
Apart, die Antwerpse apsjaars	122
Op kot met je keppe	123
Zjiezjiej: een pikzwart drupje van de zoethoutboom	125
Een sinterklaaspicknick met uzekes en karlientjes	127
Verloren brood gewonnen door klakkaards	128
Pietje pover is een roodbaard	130
Een vlucht regenwulpen en een klucht patrijzen	131
Fluitenier: de vespa onder de insecten	133
Muffende nonnenveesten	135

Terug in de taal

Zo mateloos als een moutvlieg	139
Een moederzoon is geen echt kind	140
Kameelpaard: een vreemde kruising	142
Een lijkman huilde voor zijn geld	143
Roerom, een letterlijk misbaksel	145
Moordbranden, een dodelijke combinatie	146
Kajanusvoeten, reuze-interessant	148
Kippesol, zonbescherming voor de rijken	149
De uitbrengklant is liever lui dan moe	151
Blauwschuit, ziek op zee	152
Ammunitiebrood, pittig gekruit?	154
Hoonspraak, talige terreur	156
Logopedie kwam te laat voor de stamerbout	157
Appelbeet, een hap met grote gevolgen	159
Een kastoorhoed is beestachtig goed	161
Balloterende boongangers	162
Klapoor, een middeleeuwse geslachtsziekte	164
Vegetariaan, een oude vleesvermijder	166
Stikzienig, scheel en bijziend	167
Liever bewijnd of bebiërd?	169
Websites	172
Index	173

/ Het Nederlands in vier smaken

HET NEDERLANDS: één taal, veel verschillende smaken. Als kennisinstituut voor het Nederlands beschrijft en bestudeert het Instituut voor de Nederlandse Taal (INT) al die variaties. In dit boekje serveren we er vier, verdeeld in luchtige stukjes. Vandaar de titel: *Taaltaart*. Elk stukje van de taart laat je een andere nuance van de taal proeven. Maak kennis met woorden als *didotrek* en *nooitstalgie* in *Nieuw in de taal*. Hoe ontstaan nieuwe woorden, waar gaan ze over, hoe zitten ze in elkaar en hoe lang blijven ze? Wil je meer te weten komen over de taalregels die we bewust en onbewust toepassen, ga dan mee op *Grammaticasafari*. Want waarom kun je een woord wel beginnen met *kl-* maar niet eindigen op *-kl*? Dialectwoorden zoals *uzeke* en *kindjeskak* weerspiegelen regionale gebruiken en tradities, en geven een inkijkje in de geschiedenis van de taal. Hoe dat zit lees je in *Uit de streek*. Tot slot gaan we terug naar het oudste Nederlands, *Terug in de taal* met onder andere *blauwschuit* en *moutvlieg*. Welke woorden of betekenissen hebben ooit bestaan, maar zijn nu verdwenen?

De ingrediënten die nodig zijn voor deze gevarieerde taart heeft het INT standaard in huis. Want de nieuwste woorden worden vastgelegd in het *Algemeen Nederlands Woordenboek* (ANW) en het *Woordenboek van Nieuwe Woorden* (WNW). In de *Algemene Nederlandse Spraakkunst* (ANS) staan de grammaticaregels van het Nederlands beschreven. Dialectwoorden uit het zuidelijke deel van de Lage Landen zijn te vinden in de Database van de Zuidelijk-Nederlandse Dialecten (DSDD) en de oudste woorden staan in de historische woordenboeken, zoals het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* (WNT).

De teksten in dit boekje zijn eerder, in iets andere vorm, gepubliceerd op de website van het INT. In de rubrieken *Nieuw woord van de week*, *Grammaticasafari*, *Uit de streek* en *Terug in de taal* verschijnen wekelijks verse taalstukjes. Samen lichten ze een tipje van de sluier op van wat er allemaal aan taalkundige kennis van het Nederlands opgeslagen ligt bij het instituut. De lekkerste stukjes hebben we hier verzameld. Laat je verrassen, en laat het smaken!

LAURA VAN EERTEN

/1/

Nieuw in de taal

NIEUWE WOORDEN (neologismen) zijn er altijd, en ze gaan over van alles. Neologismen vormen is meestal recyclen: gebruiken wat je al hebt. Je combineert woorden, schuift woorden in elkaar of je gebruikt bestaande woorden in een nieuwe betekenis. Veel van die nieuwe woorden gaan over hoe mensen (ouders, kinderen, collega's, dates) met elkaar omgaan, zowel online als in de echte, 'offline' wereld. Als je je puber-kinderen een appje wilt sturen, moet je goed nadenken welke emoji's hip zijn en welke juist niet: voor je het weet val je in de *emojikloof*. Je moet ook oppassen dat je niet zomaar je puber beledigt door hem te *okken*. Gelukkig is er ook nog steeds ruimte voor offline verbinding: het *sociale tafellaken* helpt een handje als je smartphoneloos uit eten wilt gaan.

Veel andere nieuwe woorden gaan over hoe je tijd vult: met werken, uiteraard (de *kamelenweek* en de *didodrukke* die daarbij horen zijn dan wel weer vervelend). Maar ook met etentjes: bezoek eens wat *hysterische horeca* als je overprikkeld wilt raken. Wil je liever ontprikkelen, dan kun je ook thuis een boek pakken. Je hebt vast een hele *schaamstapel* vol *lonkboeken*. Maar niet te snel lezen, anders overvalt de *leeswee* je onherroepelijk.

Nieuwe woorden gaan nog over een heleboel andere dingen: bijvoorbeeld over dat alles steeds duurder wordt. *Beknibbelflatie* is een nieuwe aanwinst in de reeks *-flatie*-woorden. En op de jeugd van tegenwoordig valt altijd wel wat te moppen, zoals op de huidige *voorkauwgeneratie*. En veel jongeren zouden van ieder probleempje iets groots maken, maar deze *onderwerperigheid* past wel goed in een tijd waarin *therapie-taal* bloeit. Voor je het weet zit je met een *adoniscomplex* of *impostersyndroom*.

Je zou bijna denken dat vroeger alles beter was, maar dat lijkt maar zo. Nieuwe woorden bevatten vaak spot of kritiek, maar heus niet altijd. Ze gaan ook over heel alledaagse dingen als zonnepanelen, rommel in huis of pannenkoekenhuisjes.

Veel nieuwe woorden zijn nodig en interessant en worden vastgelegd in woordenboeken van modern Nederlands, zoals het *Algemeen Nederlands Woordenboek* (ANW) en het *Woordenboek van Nieuwe Woorden* (WNW). Nieuwe woorden verdringen meestal geen oude woorden, maar komen er gewoon bij. Terugkijken naar vroeger mag, maar verzand niet in *nooit-stalgie*: terugverlangen naar een tijd die er nooit is geweest.

Een taalkussentje als tekstverzachter

Van woorden wordt weleens gezegd dat ze hard aan kunnen komen. Dat ligt niet altijd aan de inhoud van die woorden. Soms is er iets anders aan de hand: er ontbreekt een taalkussentje.

Eind 2024 vertelt Peter Zantingh in de *NRC* over zijn vader die via WhatsApp “ok” antwoordt op zijn verzoek om hulp bij het klussen. Op zich een positief antwoord, zou je denken, maar toch gelooft Zantingh in eerste instantie dat zijn vader boos is. Hij vraagt zich af waar het aan ligt en beseft dan dat er geen emoji bij het antwoord staat. “Als je gewend bent aan emoji’s, als een soort taalkussentjes om berichtjes te verzachten, kan een kaal ‘ok’ haast vijandig voelen. Emoji’s voegen menselijkheid en nuance toe en helpen de ontvanger de tekst te interpreteren. Waren jij en je vader in dezelfde ruimte toen je het vroeg, dan had je zijn intonatie opgemerkt, of dat hij vriendelijk naar je glimlachte. Dan had je direct begrepen dat ‘ok’ betekende: ‘tuurlijk, ik zal er zijn.’”

Niet zomaar een kaal ‘OK’ of ‘ok’ sturen dus. Daar bestaat trouwens al jaren een werkwoord voor: *okken*. In een column op *Apeldoordirect* staat uitgelegd: “Okken is, zo leer ik, een korte bevestigende reactie ‘Ok’. En dat kan echt niet. Het lijkt te betekenen: ik ben het met je eens, maar het betekent in werkelijkheid: dat kun je nu wel zeggen maar ik trek me geen reet aan van wat je zegt. Iemand okken is iemand diep vernederen.”

Zo verzachtend als emoji's soms werken, zo confronterend kan dan weer een punt zijn. Volgens Zantingh zet die "een puntig bommetje onder je boodschap". Een taalbommetje, dus. Overigens kan ook een emoji een explosief effect hebben, want niet iedereen geeft er altijd dezelfde interpretatie aan. "Het blauwe petje betekent onder jongere mensen 'je liegt', maar ik gok dat weinig mensen boven de 35 die interpretatie kennen", zegt taalonderzoeker Lieke Verheijen. Om van de aubergine maar te zwijgen. Al met al een waar mijnenveld, die taalkussentjes.

No cap

De emoji van het blauwe petje betekent dus 'je liegt'. Je kunt ook in woorden zeggen: "je cap" ('je liegt') of "no cap" ('ik lieg niet; geen leugen'). Daar kom je overigens alleen mee weg als je onder de dertig bent. Op forum.fok kun je bijvoorbeeld lezen: "Ik had wel een zieke swag. No cap." Het Engelse werkwoord *to cap* 'opscheppen; overdrijven; liegen; beledigen' en de uitdrukking *no cap* hebben een Afro-Amerikaanse oorsprong en zijn hiphop-slang. Het *Woordenboek van Nieuwe Woorden* (WNW) definieert *swag* als 'stoere, zelf-verzekerde houding; stoer en zelfverzekerd voorkomen; stoerheid'. En *ziek* heeft hier natuurlijk niets te maken met de gezondheid van deze nogal van zichzelf overtuigde ik-persoon, maar betekent juist 'geweldig'.

Aubergines en boomerduimpjes: val niet in de emojikloof

Of er nu steeds meer verdeeldheid is tussen mensen of niet: verschillen tussen mensen worden in ieder geval vaak benadrukt en benoemd. Dat zorgt voor veel nieuwe woorden met *kloof*er in, *emojikloof* bijvoorbeeld.

In de Vlaamse krant *De Standaard* heeft taalkundige Lieke Verheijen het over "een generatiekloof door de digitale communicatie". Ver-

heijen deed samen met Lisa Hilde onderzoek naar het gebruik van emoji's. Het gebruik ervan blijkt leeftijdsafhankelijk te zijn. "Jongeren ergeren zich soms dood aan de smileys van hun ouders. En als ze iets grappig vinden, reageren ze met een doodskopje. Daarmee bedoelen ze dat ze sterven van het lachen. Een taco is een vagina. Een geit staat voor GOAT, greatest of all time", aldus *De Standaard*. Emoji's veranderen voor veel jongeren door de tijd heen van betekenis: perziken verbeelden billen, aubergines penissen en een smiley zonder blozende wangen geldt als passief-agressief. Een opgestoken duimpje sturen doe je als hippe jongere niet: meer iets voor boomers. "Foute emoji's zijn de dt-fouten van een toekomst die al bezig is", vindt *De Standaard*. De verwarring tussen oud en jong zou inmiddels zo groot zijn dat er een heuse emojikloof bestaat: een kloof met betrekking tot het gebruik van emoji's.

In deze gepolariseerde tijden worden verschillende groepen mensen nogal eens tegenover elkaar gezet, en dat levert dus heel veel woorden op -*kloof* op. De *digikloof* bestaat al bijna twintig jaar en scheidt mensen die digitaal vaardig zijn van hen die dat niet zijn. Een wat jongere kloof is de *koeltekloof*. Volgens het *Woordenboek van Nieuwe Woorden* (WNW) is dat een 'kloof, sociale ongelijkheid, die ontstaat tussen mensen die door geldgebrek niet genoeg maatregelen kunnen nemen om bij hitte hun woning te koelen en mensen die dit wel kunnen doen'. "Arme wijken zijn warme wijken", concludeerde *Het Parool* daarover. En deze koeltekloof is tegelijkertijd ook een *klimaatkloof* en een *armoedekloof*. De emojikloof lijkt vooral een *taalkloof*. Maar misschien soms ook wel een *fatsoenskloof*: niet iedereen zal perziken en aubergines even fatsoenlijk vinden.

Van kloof naar klif

De beeldspraak van de kloof mag dan effectief zijn, hij dreigt door het vele gebruik wel wat sleets te worden. Misschien dat sommige politici dat ook zo aanvoelen, want begin 2023 stond te lezen op de nieuwswebsite van de NOS: "GroenLinks-voorman Klaver heeft het over een 'koopkracht-klif' waar Nederlanders volgend jaar op af rijden. [...] Het kabinet moet wat hem betreft zo snel mogelijk

duidelijk maken hoe de groep onder de armoedegrens wordt gesteund.” Het gebruik van dat verrassende *klif* was retorisch slim. Het roept de associatie op met de bekende armoedekloof (een cliché), maar heeft een veel groter dramatisch effect, want het gaat hier om mensen die ook echt het randje over gaan en in de financiële afgrond storten.

Contactgestoord in de zelfscansamenleving

In de trein snel de stiltecoupé invluchten. Al je aankopen in digitale winkelmandjes stoppen. De stiltestoel bij de kapper aanvragen. En in de supermarkt zonder langs een kassière te hoeven je boodschappen scannen. Heel fijn als je verlegen of in een antisociale bui bent, toch?

Nee, eigenlijk niet zo fijn, vindt *Linda*-columnist Jamie Li: “contactgestoord word je ervan, van die ‘zelfscansamenleving’”. Een mooi nieuw woord uit haar pen, voor een samenleving waarin spontane sociale interactie steeds zeldzamer wordt. Veel dagelijkse bezigheden kun je namelijk prima zonder menselijke tussenkomst digitaal afhandelen.

In *zelfscansamenleving* verwijst het eerste stuk naar de zelfscan-kassa, waar je zelf zonder hulp van een kassamedewerker je boodschappen kunt scannen. Het hele woord verwijst wat breder naar een samenleving waarin allerlei dagelijkse bezigheden ‘contactloos’ verlopen. De *Linda*-columnist legt uit: “Alles moet maar digitaal. Kijk ik uit naar een babbeltje, krijg ik direct een QR-code onder mijn neus geduwd. Van een kop koffie bestellen tot een postpakketje wegbrengen. Zelfs de kortste sociale interacties sneuvelen”, zucht ze.

Het woord past goed in een trend: de afgelopen jaren kwamen er tientallen woorden bij die een bepaalde samenleving beschrijven. Jamie Li noemt zichzelf “sociaal vervreemd geraakt sinds covid”, dus de *anderhalvemetersamenleving* heeft er vast ook voor gezorgd dat ze

haar smalltalkskills verloor. In het *Woordenboek van Nieuwe Woorden* (WNW) zijn een heleboel andere nieuwe *samenleving*-woorden opgenomen. Maar ook de zelfscankassa – die niet bij iedereen in de smaak valt – is een bron van nieuwe samenstellingen: *zelfscankassahaat*, *zelfscankassaleed* en *zelfscankassaterreur* bijvoorbeeld.

Jamie Li heeft wel een oplossing om sociaal contact te forceren, zelfs bij die vermaledijde zelfscankassa. Ze zorgt ervoor dat de kassa op tilt slaat, zodat er wel een levend iemand te hulp moet schieten. “Ik doe dat niet alleen voor mezelf, maar steun hiermee mijn medemens, die zo zijn prietpraatvaardigheden fatsoenlijk kan trainen. Uiteindelijk zijn we als samenleving immers allemaal slachtoffer van het zelfscantijdperk.”

Ik had je al gedoeid!

Meestal vinden we nieuwe woorden ergens in een papieren krant of online. Maar soms komen ze ons ook mondeling ter ore, zoals tijdens een interview over de laatste update van de spelling-website [Woordenlijst.org](https://woordenlijst.org).

Tijdens het NPO 1-programma ‘De nacht van KRO-NCRV’ van 14 april 2025 vertelde presentator Ruben van Haften dat hij op straat een woord had gehoord dat naar zijn mening opgenomen zou moeten worden op [Woordenlijst.org](https://woordenlijst.org). Twee jongetjes vlak bij hem gingen ruziënd uit elkaar. De een riep nog wat. De ander, die al was weggefietsd, draaide zich om en riep humeurig terug: “Ja, ik hād je al gedoeid!” Kort en bondig, van uitroep (*doei!*) tot werkwoord (*doeien*). Toch is *doeien* nog niet erg ingeburgerd. Het kwam voor het eerst voor in 2016, toen Rob Schouten in *Trouw* mopperde: “Bearhugs, tranen op tv, het is dunkt me allemaal begonnen met de inflatie van emoties toen ‘dag’ ‘doei’ werd en de tweevoudige kus vervangen werd door de drievoudige kus. Zelf ben ik een wankelmoedig beoefenaar van de nieuwe rituelen. Ik weiger bijvoorbeeld te doeien maar voor de triple kus ben ik inmiddels wel gezwicht.” En in maart 2025 stond in *De Morgen*: “Er wordt gewuifd, gedoeid en gehoudoed dat

het een lieve lust is.” Maar in deze twee citaten wordt *doeien* anders gebruikt dan door het jongetje op de fiets, want die plakt er een lijdend voorwerp aan vast: hij heeft iemand gedoeid. Niet: “Ik had al gedoeid!” maar “Ik had *je* al gedoeid!”

Met *doei* kun je niet alleen op een informele manier afscheid nemen, je kunt er ook brutaal of afwijzend mee zijn: ‘Ja, doei!’ Dat ‘ja’ moet je dan dus eigenlijk als ‘nee’ interpreteren, net als in ‘Ja, da(ha)g!’ Misschien nog wel laatsdunkender klinkt ‘Dikke doei!’ Rond 2000 was dat nog een nieuwe, gezellige afscheidsgroet, maar al gauw ging het, net als ‘Ja, doei!’ en ‘De groeten!’ ook betekenen: ‘Bekijk het maar lekker!’ *Partir, c’est mourir un peu*. Afscheid nemen, dat is een beetje sterven. En afscheidsgroeten kunnen behoorlijk dodelijk klinken.

Hemterrumperen: zijn mannoloog onderbreken

Vrouwen – en misschien mannen zelf ook – zijn vaak erg inventief als het gaat om nieuwe woorden verzinnen om het gedrag van sommige mannen te bespotten of te bekritisieren. Denk aan *manflu* (‘mannengriep’: mannen stellen zich aan als ze ziek zijn), *brorona* (‘mannencorona’: idem), *mansplainen* (‘op een bevoogdende toon iets aan een vrouw uitleggen’) en *manspreading* (‘wijdbeens zitten’). Het is bijna een vorm van *manbashing*, maar ja, die genderkloof roept nu eenmaal veel verontwaardiging op. En veel woordvondsten dus.

In *de Volkskrant* trekt Stella Bergsma begin 2025 van leer tegen de in haar ogen te centrale positie van mannen in onze maatschappij. Haar ‘cursus’, zoals ze het noemt, heet dan ook ‘heren decentreren’. Dat is een vertaling van *decentering men*, een zoekterm die volgens Bergsma op TikTok 29 miljoen video’s met meer dan 90 miljoen views oplevert. Ze presenteert daarbij een aantal nieuwe feministische woorden, waaronder *hemterrumperen*: “Uit onderzoek van

de Universiteit van Maryland blijkt dat vrouwen in werksituaties 33 procent vaker worden onderbroken dan mannen. Door mannen, uiteraard. Dit is niet alleen onbeleefd, maar ook een manier om controle uit te oefenen. Dit kun jij ook! Leer hemterrumperen! Wacht niet op een pauze in zijn eindeloze praatjes over crypto, maar onderbreek met: ‘Superinteressant, maar weet je wie echt boeiend is? Ik!’” *Hemterrumperen* is gevormd uit het persoonlijk voornaamwoord *hem* en *interrumperen*. Het is het omgekeerde van wat in het Engels *to interrupt* heet: ‘een vrouw die aan het woord is onderbreken’ (waarbij een man het onderwerp is). Voor die “eindeloze praatjes” bestaat overigens ook al een venijnig woord: de *mannoloog*.

Een ander nieuw werkwoord dat Bergsma in haar stuk gebruikt is *hempathiseren*. *Hempathie* wordt in het *Woordenboek van Nieuwe Woorden* (WNW) gedefinieerd als ‘sympathie die mensen voelen voor mannen met veel macht, ook of juist als die in opspraak raken’. Iets lastiger te interpreteren is *hijhaling*, waarschijnlijk een vrije leenvertaling van *hepeating*. Bergsma zegt daarover: “Mannen die jouw idee herhalen en vervolgens de credit krijgen – een veelgehoorde klacht van vrouwen op de werkvloer. Maar niet langer. Steel tijdens een vergadering zijn punt met zo veel aplomb terug dat het applaus niet uit kan blijven.” De dominantie van mannen op cultureel gebied noemt ze het *praatriarchaat*. (“Lees boeken geschreven door schrijfsters, kijk films met de *female gaze*.”) Verder adviseert ze vrouwen om een *niet-lach-soldaat* te worden, dus niet langer reflexmatig te lachen als een man een ongrappige grap maakt. Ook moeten vrouwen leren een *nee-ninja* te zijn: een vrouw die bedreven is in ‘nee’ zeggen. De ‘cursus’ krijgt hierdoor een nogal krijgszuchtig karakter. Toch waarschuwt ze van tevoren dat mannen die haar stuk meelesen niet mogen klagen over *misandrie* ‘mannenhaat’, de tegenhanger van *misogynie* ‘vrouwenhaat’. Waarom niet, dat wordt haarfijn door haar uitgelegd, of zoals ze het zelf misschien zou noemen: *gewomansplained*.

